

JAVÍTÁSI ÚTMUTATÓ
10. évfolyam

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni. Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban (ez főként az esszére vonatkozik) megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó válasz is pontot ér.

1. a) H
b) I
c) H
d) H
e) H
f) H
g) I
h) H
i) I
j) H
k) H
l) I

12 pont

2. a) Kis (Pipin)
b) Madarász (Henrik)
c) Bajor (Gizella)
d) Hódító (Vilmos)
e) Assisi / Szent Ferenc

5 pont

3. a) Szent Benedek
b) Bölcs Leó
c) Szent Gellért
d-e) III. Ince: pápa a XII. század végén, a XIII.sz.elején (1), uralkodása alatt érte el legnagyobb hatalmát a pápa világi hatalma (1) Eredményesen lépett fel az eretnekmozgalmak ellen (1). Támogatta a kolduló rendeket (ferences, domonkos) (1).
Minden jó megoldás egy feladatelemet, s egy pontot ér. Maximum 2 pont adható.
f-g) Anonymus:(P. mester) krónikairó, királyi jegyző(1), A Gesta Hungarorum szerzője (1)Valószínűleg III. Béla jegyzője volt.(1)
Minden jó megoldás egy feladatelemet, s egy pontot ér. Maximum 2 pont adható.

7 pont

4. a) Allahban, az egyetlen istenben s az ő prófétájában, Mohamedben való hit
b) Napi ötszöri ima Mekka felé fordulva
c) A ramadán havi böjt megtartása
d) Kötelező alamizsnálkodás, a szegények támogatása
e) Mekкаи zárandoklat
f) Az iszlám vallás kötelező előírásai / az iszlám vallás öt pillére / A hívő muszlimok kötelességei

6 pont

5.

HELYSZÍN	ESEMÉNY	IDŐPONT
Vereckei-hágó	a) Honfoglalás	b) 895-900
Ménfő	c) Aba Sámuel és Orseolo Péter csatája. Aba Sámuel veresége.	d) 1044
Pilis	e) II. András feleségét, Gertrúdöt az elégedetlenkedők meggyilkolják.	1213

8 pont

6. a) gótikus templomok
 b) lovagi erények
 c) középkori egyetemi városok
 d) román stílusú templomot ábrázol, nem gótikust (a képen a csemeszkopácsi templom látható)

4 pont

7. a-k)	Géza fejedelem	Orseolo Péter	I. András	I. Géza	Szent László	Könyves Kálmán	III. Béla	II. András
	f)	d)	e)	h)	c), g)	i), j)	a), k)	b)

- l) Szent László fejereklýje vagy koponyatartó ereklýje
 m) Győrben található

13 pont

8. a-e) **Szent Erzsébet:** II. András leánya, bátyja később IV. Béla néven lett magyar király. Először Hermann türingiai őrgrof azonos nevű fiának jegyese, majd annak halála után Lajos felesége lett, akivel boldog házasságban élt. Erzsébet korán elkezdte a vezeklő életmódot: gyakran böjtölt, ostorozta magát, vezeklőövet is hordott (1). Gyermekének születése után menedékhelyet alapított árva gyerekek részére, kórházat a szegények számára, ahol ő is segített a betegápolásban. (1) Az éhínségek, járványok okozta sebeket orvosolni igyekezett, kinyitatta Wartburg élestárait, a szegényeket élelmezte (1). A családtagok aggodva nézték Erzsébet „pazarlását”, Lajos azonban mindent jóváhagyott, amit felesége elrendelt. Thuringiai Lajos halála után a 20 éves özvegyet megfosztották a vagyona kezelésének jogától és férje birtokainak jövedelmétől, innentől kezdve teljesen a szegények szolgálatának szentelte magát.

Árpád-házi Szent Erzsébet és a rózsacsoda (1). Erzsébetet többnyire rózsákkal a kötényében, kosarában ábrázolják. Ennek eredete az a legenda, mely szerint férje halála után Erzsébet továbbra is gondoskodott a szegényekről. Egy alkalommal kenyereket vitt gondozottjainak, mikor sógorával, Henrikkel találkozott. Annak kérdésére, hogy mit visz kosarában, Erzsébet tartva attól, hogy esetleg megtilthatják neki a jótékonykodást, így válaszolt: rózsákat. Mikor megmutatta, a kenyerek helyett illatos rózsák voltak kosarában. Más történetekben Erzsébet az apjával (3 évesen) vagy férjével találkozik.

A betegekben a szenvedő Krisztust szolgált. Pontosan ezt az eszmeiséget fejezi ki a leprásról szóló legenda, mely egyik fő témája az ikonográfiának. A hercegnő betegek betöltötték a kórházat, s amikor egy leprás érkezett, a hitvesi ágyába fektette Erzsébet.

Gyakran ábrázolják még korsóval (1), amelyből a szegényeknek adott inni, illetve pálmaággal, ami a halál feletti győzelem jelképe (1).

Sok hányattatás után Assisi Szent Ferenc harmadrendjének tagja lett. Tökéletesen megvalósította a ferences karitászmármasságát: bőkezűséget az adakozásban, tényleges aktív tevékenységet, a munkát és az együttérzést (1)

forrás:

Sz: Jónás Ilona: Árpád-házi Szent-Erzsébet=Nagy képes millenniumi arcképcsarnok. Rubicon - 1999. pp.19-20., Aquila könyvek
http://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Erzs%C3%A9bet (2010.12.07.)

Szent Margit: A muhi csata után IV. Béla király feleségével, Laszkarisz Mária bizánci hercegnővel együtt Dalmáciába menekült. Ott, Klissza várában született Margit 1242 januárjában (1). Szülei felajánlották őt Magyarország megmentéséért (1). Margit ennek megfelelően hároméves korában a veszprémi domonkos apácákhoz került (1), és ott gondos nevelésben részesült. Béla király, leánya részére új kolostort építtetett a Duna egyik szigetén (Nyulak szigete, ma Margitsziget) (1). Itt tett fogadalmat Margit 1254-ben. Kétszer is lett volna rá lehetősége, hogy Rómától felmentést kérjen a fogadalma alól (1). IV. Béla kétszer is fölkereste a kolostorban házassági ajánlattal, mindkét alkalommal biztosítva őt arról, hogy a fölmentést Róma minden bizonnyal meg fogja adni, hiszen a kilátásba helyezett házasságok igen nagy politikai előnyökkel járnának. Az első kérő a lengyel király volt, a második Ottokár cseh király. Margit mindkettőt határozottan visszautasította. Atyját pedig emlékeztette arra, hogy ő ajánlotta föl egykor Istennek, és fogadalmát nem szegi meg (1). A kolostori élet erősítette töprengő hajlamát is. Elmékedéseiben nagy szerepet kaptak az Árpád-család tagjai. Nagynénjéről, Szent Erzsébetről is gyakran megemlékezett. Azért fohászzkodott, hogy a nyomdokaiba léphessen. (1)

Különleges utat választott: tisztán, szegényen, csendes visszavonultságban, másokat szolgálva élt. (1)

Szentté avatási aktái megmaradtak, s nővér- és kortársainak, élete tanúinak sok értékes vallomását tartalmazzák. Értésünkre adják, hogy Margit számára magától értetődő volt a szabályok szigorú megtartása, a kemény önsanyargatás, s a legnyomorúságosabb betegek szolgálatában való hősies kitartás. Életét Ráskai Lea írásaiból is megismerhetjük.

forrás:

Bellus Ibolya: Árpád-házi Szent Margit. = Nagy képes millenniumi arcképcsarnok. Bp. Rubicon. 1999. pp. 21 - 22. Aquila könyvek

<http://www.katolikus.hu/szentek/0118.html> (2010.12.07.)

5 pont

9. a) III. Béla jövedelme regáléjövadalmakból
b) út-és révvámokból, vásárvámokból
c) a királyi vármegyék és várispánságok jövedelméből származik.
d) I. Istvánhoz képest jövedelmének nagyobb részét biztosítják a regálék, vámok, vásárok, stb. míg István korában a királyi birtokok biztosították a jövedelem nagy részét.

4 pont

10. a) Az Aranybulla biztosítja a szerviensek személyes szabadságát, birtokainak védelmét, öröklési szabadságukat, adómentességüket.
b) megtiltotta egész vármegyék eladományozását
c) a tisztségek halmozását
d) a szervienseket
e) 31. cikkely

5 pont

11.

n)

a)	Á	R	P	Á	D				
b)	V	Á	R	O	S				
c)	Z	S	I	N	A	T			
d)	S	I	M	O	N	I	A		
e)		R	O	B	O	T			
f)	G	E	R	G	E	L	Y		
g)		E	T	E	L	K	Ö	Z	
h)	I	D	O	N	E	I	T	A	S
i)		T	I	Z	E	D			
j)			T	Ó	R	A			
k)		F	E	U	D	U	M		
l)		W	O	R	M	S			
m)			M	A	R	I	U	S	

- o) feudális öröklési rend / az elsőszülött fiúgyermek öröklí a trónt
p) a senioratushoz

16 pont

12. a-o) István Koppány legyőzése, majd Erdély és az ország délkeleti részének megszerzése után befejezhette a területegyesítést. Koronázása után kiépítette a magyar egyházszervezetet (1) Két érsekséget, az esztergomi és a kalocsai és 10 püspökséget alapított. A létrehozott egyházmegyék fenntartásáról gondoskodott is (1) A tized jövedelem mellett hatalmas földadományokkal biztosította az egyház gazdasági hátterét.

Törvényekben is szabályozta a templomba járást, a templomépítéseket kötelezővé tette.

Az állam- és egyházszervezet kiépítését, az új társadalmi rend bevezetését szolgálták István törvényei. Két fennmaradt törvénykönyve maradt ránk másolatokból. Hatott Istvánra a nyugati világi és egyházi törvényhozás, főként a bajor népjog, de legnagyobb része a törvényeknek önálló alkotás (1) Az uralkodó a törvényeket „Magyarország püspökeivel és főuraival együtt” hozta, tehát megvitatta a királyi tanáccsal (1) Az első törvénykönyv 35 cikkelyből áll. A különböző témák, amiket feldolgoz:

- Az egyház és a papság helyzetére vonatkozó általános rendelkezések (1),

- Az új birtokrend biztosítása (1)

- a keresztény vallás gyakorlásának biztosítása (1)

- az erőszakos cselekmények megakadályozása (1)

- a földbirtokos jogának biztosítása népei felett (1)

- a pogány vallás rítusainak, hagyományainak tiltása, büntetése (1)

- az özvegyek és árvák jogainak védelme (1)

A második törvénykönyv 20 cikkelye kiegészítő jellegű (pl. Minden 10 falu építsen templomot)

A törvények többsége büntetést is tartalmaz. Jellegüket tekintve büntető törvénykönyvek. A törvényhozás érdekessége, hogy sok bűn büntetését az egyházi bíraskodásnak engedi át. Az egyház a bűnöst a vezeklés különféle módzataival bünteti. A bíraskodásban a függőségi (az előkelők ítélkezettek) és a területi elv (az ispán és a megyék bírái a saját területükön élők felett bíraskodott) működött. (1)

A törvények betartatásához apparátust teremtett, bírakat bízott meg, poroszlókat állított, börtönöket épített. Ahogy haladt előre az országegyesítés folyamata, olyan mértékben épült ki rendszere az uralma alá jutott területeken (1)

Munkájában (törvényhozás, közigazgatás kialakítása) támaszkodott német (frank) mintákra, de igyekezett megőrizni a magyar sajátosságokat, hagyományokat. (1)

A királyi vármegyerendszer:

A király hatalmát az ország egyes területein működő várak biztosították. A vár ura és katonai parancsnoka a várispán volt. (1) A vár védelmén kívül a köznép igazgatása, az adók beszedése is az ő feladatuk volt. (1) Minden várhoz tartozott várnép (szolgálonép) is, akik az elszórtan található várbirtokon gazdálkodtak. A várnép tízes, százaz szervezetre volt felosztva.

A vármegye területi alapon szerveződő közigazgatási intézmény volt. (1)

A vármegyék központja a vár, melynek vezetője a megyésispán. Engel Pál adatai alapján a XII. században a várispánok száma kb. 72, a vármegyék száma kb. 45 (1)

A királyi vármegyék feladata elsősorban közigazgatási és nem katonai volt (1) A megyésispán az adók, vámok, más jövedelmek behajtója, kezelője, a területén élők bírja, katonai parancsnoka. A vármegye jövedelmének 1/3 része az ispáné, 2/3 része a királyé volt

Az udvari szervezet

A vármegyeszervezet mellett István egységes udvarház-szervezetet is létrehozott, amely behálózta az egész országot, és független volt a vármegyeszervezettől. Feladata a királyi udvar ellátása volt. Minden udvarházhoz tartozott egy-két kápolna, ahol a káplánok tevékenykedtek. Ezek vezetője az esztergomi érsek volt, testületükből alakult a királyi kápolna szervezete. Ez nemcsak egyházi feladatokat látott el, hanem írásbeli feladatokat is végzett, tagjai mint jegyzők működtek. (1)

Bár az uralkodó állandóan vándorolt kíséretével, volt királyi székhely is. István uralkodásának elején a központ Esztergom volt, majd Székesfehérvárról új székhelyet létesített. Itt építette fel a királyi bazilikát, melyet királyi kápolnának és temetkezőhelynek szánt. Székesfehérvárról tartották a későbbi időben az éves törvényt napot, mikor mindenki a király elé állhatott sérelmeivel (1)

Az ország határvédelmét erre a célra szervezett haderő látta el. A magyarokon kívül a székelyek, a besenyők is végeztek határvédelmi feladatokat. (1)

Természetes és/vagy mesterséges akadályokkal/gyepűvel védték a határvonalat. (1)

Külpolitikáját békepolitika, kiegyensúlyozott kapcsolatokra való törekvés jellemezte (1)

forrás:

Kristó Gyula: Szent István. = Nagy képes millenniumi arcképcsarnok, Rubicon, 1999. pp 1-4. Aquila-könyvek

Herber-Martos-Moss-Tisza: Történelem 3., Reáltanoda Alapítvány, 1994. pp 151-157.

Minden helyes válaszelem egy megoldott feladatelemet, s egy pontot ér.

Maximális 15 pont akkor adható, ha legalább 14 feladatelemet (itemet) logikus szövegösszefüggésbe illesztett a tanuló a helyes történelmi szakszókincs alkalmazásával.

15 pont

A feladatlappal kapcsolatos kérdéseikkel a következő telefonszámon kereshetnek: munkahelyi telefonszámom 06-94/501-341

E-mail: bbe@kdq.sulinet.hu

Kedves Kollégák! Áldozatos munkájukat ezúton is köszönjük. Kívánunk további jó erőt és sok sikert!

A versenybizottság nevében: B. Balogh Éva, szaktanácsadó